

Kiehtova meriromaani

Teksti: Eero Vartio

Peter Benchleyn romaani Meren tytär on lainattavissa pisteillä Näkövammaisten Kirjastosta. Siinä on 416 pistesivua.

Päähenkilö on Paloma, 16-vuotias tyttö, jonka hirmumyrskyssä hukkunut isä on opettanut ymmärtämään ja rakastamaan merta sekä puolustamaan luonnon tasapainoa ryöstökalastajia vastaan. Tapahtumat sijoittuvat aurinkoiselle saarelle Kalifornian tuntumaan.

Paloman veli on ahnein saaliinhiemisistä merentyhjentäjistä. Tilanne kärjistyy, kun nuoret miehet seuraavat tyttöä kaloja vilisevälle matalikolle. Palomalla on tapana sukelttaa siellä ja seurata eläinten touhuja. Tyttö vastustaa kalojen tarpeetonta tappamista. Taistelu käy raivokkaaksi ja romaani muuttuu jännittäväksi.

Benchley tuntee hyvin sukeltamisen ja kalojen elämäntavat. Kirjailijan tunnetuin teos on nimeltään Tappajahai. Kun vertailin näitä kahta teosta toisiinsa, huomasin tietyn käänteisyyden: 'Tappajahain' kuvuuden tilalle on tullut romanttisuutta ja sadunomaisuutta. Henkilöt ovat nuoria, joten aikuisten maailman kaikkia raakuuksia ei tarvitse ottaa mukaan. Isän ja tyttären herkkä suhde korostuu. Meri on enimmäkseen hymyilevän ystävällinen.

Lopussa paha saa palkkansa ja kaikki toiveet täyttyvät. tarinat merenneidoista ja helmiaarteista tulevat lapsuudesta lukijan tajuntaan. Kirja on hyvää viihdettä, opettavuudesta huolimatta.

TUNTOSARVI 22. vuosikerta, ISSN 0358-2280

Päätoimittaja: vt. Liina Eloaho, toimittaja Raili Karisaari

Julkaisija: Suomen Kuurosokeat ry, Mäkelänkatu 52 A 00510 Helsinki.

Puhelin 90-396 041, tekstipuhelin 3960 4677, telefax 3960 4678.

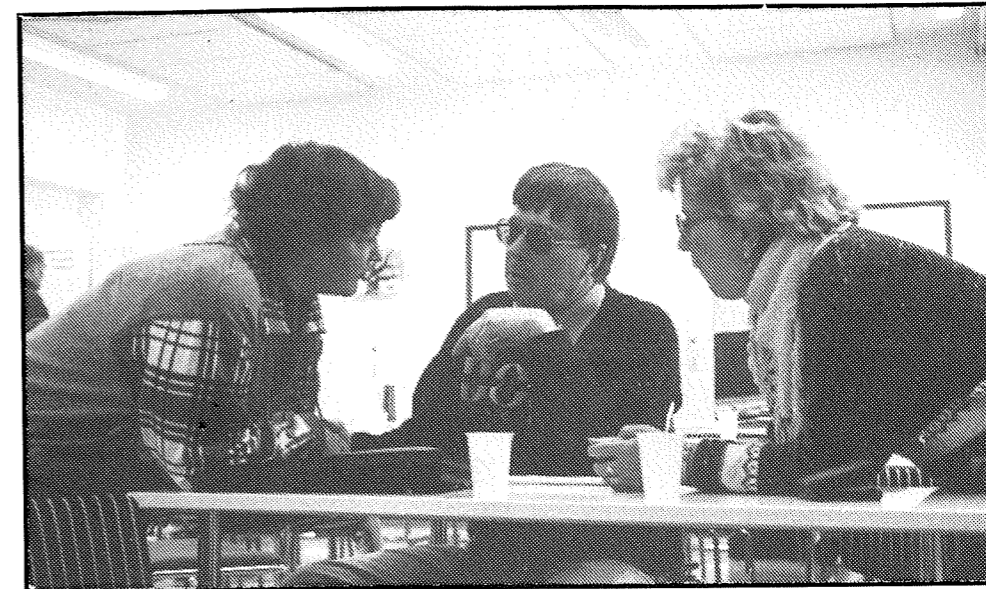
Vuosikerta 150 mk. Lehti ilmestyy 11 kertaa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, hidasaänitteellä sekä videona.

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry.

Maaliskuu 3/1996

- * **Kerhojen vetäjät Kuopiossa hiomassa ryhmätyötaitojaan.**
- sivu 8.
- * **Kuurosokeat tietokoneen ääressä - sivu 4.**
- * **Kesäleirien aika lähenee**
- Vihjeitä lomaviettoon sivulla 14.

Iloista pääsiäistä !

Tässä lehdessä

Rakennushanke edistyy	2
Pääkirjoitus.....	3
Pekka Juusola	
Tietokoneet tulivat kuurosokeiden avuksi	4
EU-tietoutta	6
Toimeentulotukea tarvitaan	7
Kerhonvetäjät Kuopiossa	8
Tule Naisten Kypille	9
Viitottu puhe – rikasta suomenkieltä	10
Pirkko Virtanen	
Pääsiäisen merkitys	11
Kaihileikkauksesta.....	12
Leirit ja kurssit kutsuvat	14
Mielipide	15
Hilkka Hyötylä	
Kirjapalsta	16
Eero Vartio	

Rakennushanke edistyy Tampereella

Kuurosokeiden Asumis- ja toimintakeskuksen rakennushanke edistyy hyvää vauhtia, kertoo johtaja **Kirsti Tamminen**.

– Pääsuunnitelmat ovat jo valmiina ja nyt on meneillään urakalaskenta. Suunnittelussa olemme käyttäneet eri alojen asiantuntijoita. Kaikissa ratkaisussa pyritään ottamaan huomioon kuurosokeiden erityistarpeet. Ilmastointi ei saa aiheuttaa hälyäniä, erilaiset apuvälinetekniikat eivät saa häiritä toisiaan, akustiikka pitää sopia kuulokojeen käyttäjille, pohjatiilojen pitää olla toimivat, Kirsti luettelee.

– Aasukkaat ovat olleet tiiviisti mukana suunnittelussa ja olemme tehneet paljon yhteistyötä. Aasukkaat ovat esimerkiksi tutustuneet erilaisiin materiaaleihin ja kertoneet niistä omat mielipiteensä, Kirsti kertoo.

– Varsinainen rakentaminen alkaa keväällä huhti-toukokuulla. Silloin päärakennus poistetaan käytöstä ja joudumme järjestelemään paikkoja uudelleen. Talon toimintaan rakentaminen ei vaikuta. Kurssi- ja lomatoiminta jatkuu kevään aikana suunnitelmien mukaan, Kirsti Tamminen vakuuttaa.

PÄÄKIRJOITUS

Pääkirjoituksen päätarkoitus

Harvoin käydään keskustelua siitä, että mikä se eri lehtien pääkirjoituksen tarkoitus on. Hyvin usein ajatellaan, että se lehden pääkirjoitus on jokin pakollinen kirjoitus, jonka aina joku joutuu pakosta kirjoittamaan. Tietysti pääkirjoituksen tarkoituksena on ottaa kantaa ajankohtaisista asioista, kuten vaikkapa tehtyjen päätösten seuraaminen tai tulevien asioiden pohdiskelu ja valmistelu.

Tämä meidän oma Tuntosarvi-lehti on ollut aika joustava pääkirjoituksen suhteen. Sen on kirjoittanut yhdistyksen puheenjohtaja, toiminnanjohtaja, päätoimittaja tai sitten jokin hallituksen jäsen. Tämä joustaminen pääkirjoituksen kirjoittamisessa tuo varmasti vaihtelua kirjoitusten sisältöön, koska useampi henkilö tuo aina mukanaan erilaisen näkökulman asioihin.

Joissakin muissa vammaisjärjestöjen lehdissä pääkirjoittaja on aina sama henkilö, joko puheenjohtaja, päätoimittaja tai sitten toiminnanjohtaja. Tästä pakkokirjoittamisesta voi olla seurauksena, että on pakko kirjoittaa joka numerossa, vaikka juuri sillä hetkellä ei olisikaan mitään erityisen tärkeää sanottavaa.

Pääkirjoitus lehdessä antaa niin sanottua virallista kuvaa yhdistyksen toiminnasta myös yhdistyksen ulkopuolisille henkilöille. Sen vuoksi pääkirjoitus ei ainakaan mitään viihdelukemista voi olla.

Kun jokin ulkopuolinen henkilö lukee meidän omaa Tuntosarvi-lehteämme, niin toivoisin, että pääkirjoittaja sanoisi myös oman asemansa tai tehtävänsä yhdistyksemme sisäisessä organisaatiossa. Sanon tämän siksi, koska katsoa tiirailin erästä suurta vammaisjärjestön lehteä ja sen pääkirjoitusta, niin mistään ei selvinnyt, mikä hänen asemansa oli kyseisessä järjestössä. Se kyllä selvisi, ettei hän ollut päätoimittaja, ei toiminnanjohtaja, eikä puheenjohtaja, olipahan vain jokin Pertti P.

Tuntosarvi on kuurosokeiden oma lehti, mutta toivoisin, että lehteämme voisi lukea mahdollisimman moni ulkopuolinenkin. Silloin he tietäisivät enemmän kuurosokeista ja kuulonäkövammaisista.

Pekka Juusola
Hallituksen jäsen
Suomen kuurosokeat ry

Tietokoneet tulivat kuurosokeiden avustajiksi

Tietokoneet ovat tulleet kuurosokeiden tiedonsaannin ja yhteydenpidon arkipäiväisiksi apureiksi. Suomessa on jo noin kaksikymmentä kuurosokeaa, jotka käyttävät apunaan tietokonetta. Käyttäjiä tulee lisää muutaman kuurosokean kuukausivauhdilla.

Kuurosokealle tietokone merkitsee ennen kaikkea yhteyksiä muihin, kertoo yhdistyksemme mikrotukihenkilö **Risto Hoikkanen**. Kuurosokeiden suosituin tietokoneen käyttötapa onkin sähköposti. Sen avulla omalla koneella voi lähettää ja ottaa vastaan viestejä ja pitää näin yhteyksiä muihin koneenkäyttäjiin.

Kuurosokea tarvitsee lähes aina erityisiä apuvälineitä tietokoneelleen, esimerkiksi suurennusohjelman tai pistenäytön. Suurennusohjelman avulla heikkonäköinen voi suurentaa tietokoneen näytöllä olevan tekstin sopivaksi.

Jos näönjäänteitä ei ole riittävästi, kuurosokea voi käyttää mikroa pistenäytön avulla. Pistenäyttö muuttaa mikron näytöllä olevan tekstin pistekirjoitukselle sormin luettavaksi. Kuurosokealle voi olla hyötyä myös puhesyntetisaattorista, jos kuulonjäänteitä on riittävästi. Puhesyntetisaattori muuttaa näytöllä olevan tekstin puheeksi.

Kuurosokeat käyttävät tietokonetta paljon myös mikropuhelimenä. Mikropuhelin on tietokoneeseen liitettävä apuohjelma, jonka avulla tietokonetta voi käyttää kuten tekstipuhelinta. Mikropuhelimella voi tehdä samoja asioita kuin perinteisellä tekstipuhelimella. Mikropuhelintietokone tarjoaa myös uusia mahdollisuuksia. Sen kanssa voidaan käyttää muitakin tietokoneeseen liitettäviä apuvälineitä.

Monelle kuurosokealle on tuttua myös lehtien lukeminen tietokoneen avulla. Puhelinlinjojen kautta noudetaan omalle tietokoneelle päivän lehti ja luetaan tuoreet uutiset suoraan tietokoneen ruudulta tai pistenäytöltä.

Tietokoneen käytön opettelussa on oleellisinta se, että kuurosokea itse on kiinnostunut oppimaan. Kuurosokean on myös hallittava riittävän hyvin tietokoneen näppäimistö ja tarvittaessa myös pistekirjoituksen lukeminen. "Käytön opettelussa alkuun pääsee viikon tai kahden kursilla ja täydennyskursseilla aikaa menee vähän enemmän.

Ongelmana käytön opettelussa on, että ei oikein tiedetä, millaisia asioita tietokoneella oikein voi tehdä. "Usko tietokoneen kaikkivoipaisuuteen on syvällä. Ajatellaan, että kone voi tehdä ihmisen puolesta esimerkiksi kirjanpidon", mikrotukihenkilö sanoo.

Laitteiden myöntämisperusteista kuurosokeille ei ole olemassa yhtenäisiä sääntöjä. Myöntämisperusteet vaihtelevat paljonkin eri puolilla maata, samoin kuin saamismahdollisuudet. Kotikunnan sosiaalitoimesta voi hakea tietokonetta tekstipuhelimeksi. Opiskeluun ja työntekoon tarvittavaa tietokonetta voi hakea Kelalta. Myös keskussairaalat ovat myöntäneet koneita ja apuvälineitä. Pääkaupunkiseudulla myönnetään ainoastaan erityislaitteita, kuten puhesyntetisaattoreita, pistenäyttöjä ja suurennusohjelmia.

Linkki ulkomaailmaan

Lasse Hannula selailee tuoreimpia uutisia Etelä-Suomen Sanomista. Lassen mikrotietokoneeseen on liitetty pistekirjoitusnäyttö, jolla hän lukee kaiken, mitä mikron ruudulla näkyy.

– Kymmenkunta vuotta sitten vielä ajattelin, ettei minusta koskaan tule mikron käyttäjää. Luulin sitä hommaa liian vaikeaksi sokealle, Lasse kertoo.

– Sitten näkövammaisten Keskusliitossa alettiin valmistelevaan sähköisen sanomalehden tekoa. Kuulin, että muutamat näkövammaiset olivat alkaneen kokeilla Etelä-Suomen Sanomien lukemista tietokoneella ja mielenkiintoni heräsi. Huhtikuussa -94 alkoin opetella laitteiden käyttöä.

– Ensin ajattelin, että minulle riittää lehden haku ja sitten sen lukeminen. Pian kuitenkin halusin oppia käyttämään myös sähköpostia. Muistaakseni ensimmäinen, jolle kirjoitin, oli toimittaja Raili Karisaari lokakuussa -94.

Lasse kertoo olevansa erittäin tyytyväinen, että tämä nykyajan tekniikka on saatu myös kuurosokeitten käyttöön. – Voin hakea ja lukea muutamia lehtiä ja kirjoitella sähköpostia ystävien kanssa. Tämä lisää huomattavasti kanssakäymistä ihmisten välillä, hän toteaa.

Väsymätön pelikaveri

Ahti ja Irma Myyrä hankkivat tietokoneen viime keväänä. Syksyllä he yhdessä aloittivat ATK-opiskelun. Opiskelua on tarkoitus jatkaa kevääseen asti.

Ahti kertoo, että heidän tietokoneessaan on puhesyntetisaattori ja kaksi kaiutinta. "Kaiutinta en käytä, sensijaan kuuntelen pienoissilmukan avulla aika selkeästi. Muuta apuvälineitä emme ole vielä saaneet" hän sanoo.

"Nyt, kun nyt vietämme eläkepäiviä, tietokoneen ääressä on mukava viettää aikaa ja harrastaa kaikenlaista. "Kuuntelen sanomalehtiä, kirjoja ja pelejä. Mieliharrastus on sanavisa ja shakin peluu", Ahti kertoo. Tietokone on hänelle väsymätön harjoitusvastustaja.

Euroopan Unionia kehitetään – miten käy sosiaalipolitiikan?

Maaliskuussa alkaa Euroopan Unionin hallitusten välinen konferenssi. EU-maiden hallitusten edustajat kokoontuvat Italian Torinon neuvottelemaan siitä, mihin suuntaan Unionia kehitetään tulevaisuudessa. Suomalaiset sosiaali- ja terveysjärjestöt ovat muistuttaneet sosiaaliasioiden merkityksestä EU:n kehittämisessä.

EU:lla ei ole yhteistä lainsäädännöllistä toimivaltaa sosiaalipolitiikassa. Eri maat päättävät itse omasta sosiaalipolitiikasta. Iso-Britanniaa lukuunottamatta maat ovat kuitenkin tähän asti halunneet tehdä yhteistyötä sosiaalipuolen asioissa, ja ajan mittaan sosiaalipolitiikan asema EU:ssa on vahvistunut. Yhteistyötä on tehty esimerkiksi yhteisillä vammais- ja köyhyysohjelmilla.

Nyt näiden ohjelmien tulevaisuus on kuitenkin uhattuna. Esimerkiksi EU:n vammaisohjelma Helios II on päättymässä tänä vuonna, eikä sen jatkumista todennäköisesti hyväksytä. Etenkin Saksa on vastustanut ohjelmia. Myös muut EU:n suuret jäsenmaat ovat olleet sitä mieltä, ettei EU:n yhteistä sosiaalipolitiik-

kaa pitäisi enää vahvistaa ja kehittää. Sosiaalipolitiikasta päättämisen halutaan pitää tiukasti omassa maassa ja erillään EU:n taloudellisesta päätöksenteosta.

Sosiaalipolitiikka ja talous eivät ristiriidassa

Suomi on ajanut EU:ssa periaatetta, jonka mukaan kaikissa EU:n taloudellisissa päätöksissä otettaisiin huomioon niiden sosiaaliset vaikutukset.

Myös suomalaiset sosiaali- ja terveysjärjestöt haluavat sosiaaliasioiden huomiota. Oman ehdotuksensa ovat EU:n sosiaaliohjelmaksi antaneet muun muassa Sosiaaliturvan keskusliitto, Vammaisjärjestöjen neuvottelukunta ja vammaisjärjestö Kynnys.

Järjestöjen mielestä sosiaalipolitiikan ja talouden välillä ei pidä nähdä ristiriitaa. Sosiaalisen turvallisuuden takaaminen pitäisi hyväksyä taloudellisen kasvun yhtenä tekijänä, ei taloudesta erillisenä asiana. Taloudellisen hyvinvoinnin välttämättömänä tekijänä on kansalaisten perusturvallisuudesta huolehtiminen.

Turvallisuus ymmärrettävä laajasti

Vammaisjärjestöjen neuvottelukunnan mielestä oleellisinta eurooppalaisessa hyvinvoinnissa on turvallisuus. Sana turvallisuus on ymmärrettävä laajasti. Turvallisuus sisältää sosiaalisia, taloudellisia, terveydellisiä ja ympäristöön liittyviä tekijöitä.

Vammaiselle ihmiselle turvallisuutta luovat riittävä sosiaalinen elämä ja mielipidevapaus. Sosiaalisen ristiriitaisuuden pahin ilmentymä on sota. Sota on myös tärkein vammaisuuden synnyn yksittäisistä syistä. Myös vammaisuuden kannalta on tärkeää, että Suomi osallistuu aktiivisesti EU:n rauhaa koskevaan keskusteluun. Eurooppalaisten maiden keskinäiset suhteet on järjestettävä sellaisiksi, että ristiriitojen syyt vähentyvät, Vammaisjärjestöjen neuvottelukunnan esityksessä sanotaan.

Turvallisuuteen liittyvät ympäristötekijät liittyvät sekä maailmanlaajuisiin ympäristöasioihin että lähiympäristön esteisiin ja mm. liikenneturvallisuuteen. Turvallisuuden parantamisessa on kiinnitettävä huomiota niin suuriin kuin pieniinkin asioihin.

Samoin vammaisten tiedonsaannin esteitä on karsittava. Tähän liittyy, että EU:n tiedotusta on kehitettävä

avoimempaan suuntaan. Kansalaisten on saatava tietoa jo asioiden valmisteluvaiheessa.LE

Lähteet: Sosiaaliturva 1/96, **Sosiaali- ja terveysjärjestöjen Eurooppa-projekti: Kohtaako kansalainen Euroopan Unionin?** Helsinki 1996.

Toimeentulotuen saajien määrä kasvoi

Työttömyys, tulojen vähentyminen ja sosiaaliturvan leikkaukset ovat lisänneet toimeentulotuen saajien määrää. Vuonna 1994 toimeentulotukea sai 11 prosenttia Suomessa asuvista. Se on hieman enemmän kuin edellisvuonna.

Toimeentulotukea myönnetään niille, joiden rahat eivät muuten riitä elämiseen. Toimeentulotukeen joutuvat turvautumaan yhä useammin etenkin yksinäiset naiset ja lapsettomat parit. Myös nuorten ja lähellä eläkeikää olevien toimeentulotuen tarve on kasvanut. Nopeimmin kasvanut ryhmä toimeentulotuen saajissa oli opiskelijat.

Yleisintä toimeentulotuen käyttö oli Pohjois-Karjalan läänissä. Tukea saaneiden kotitalouksien ja henkilöiden määrän kasvu oli puolestaan nopeinta Mikkelin läänissä.

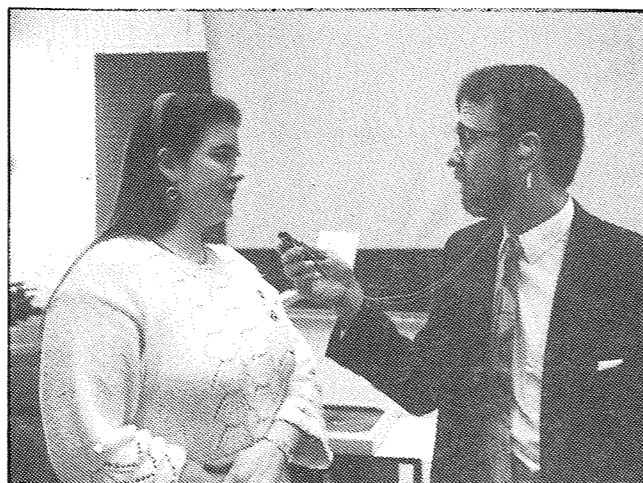

Kerhonvetäjät ryhmätyön taitoja terästävässä

"Yhteisistä tapaamisista saa rohkeutta ja uusia ideoita. Tulee tunne, että kuurosokeat osaavat ja uskaltavat." Näin tiivistä joensuulainen **Yrjö Juvonen** kuurosokeiden kerhon olemuksen Kuopiossa pidetyillä kuurosokeiden kerhoaktiivien ja aluesihteereiden yhteisillä koulutuspäivillä.

Pohjois-Savon kansanopistolla järjestetyillä päivillä vaihdettiin ajatuksia kerhotoiminnasta ja pohdittiin yhdessä uusia ideoita kerhojen kehittämiseksi. Tarinoimista riitti, sillä päivät vetivät kansanopistolle peräti parikymmentä kerhonvetäjää ja kerhoaktiivia Suomen joka kolkalta. Apuna olivat kansanopiston tulkkiopiskelijat, jotka tulkkasivat ja opastivat kurssilaisia aamusta iltaan. Aluesihteerit miettivät tahollaan oman työnsä kehittämistä.

Kuurosokeiden kerhossa on tärkeintä nyt ja tulevaisuudessa yhdessä olemisen ja yhdessä tekeminen, mietittiin. Kerhossa voi puhua asioista, jotka koskettavat juuri kuurosokeita. Siellä voi kertoa muille omista kokemuksistaan, kuunnella muita ja tehdä asioita yhdessä.

Heli Kauppinen Turusta ja kurssin järjestäjä Raimo Korpela pohdiskelevat kerhojen tulevaisuutta.

Päivien teemana oli kerhonvetäjille ja kerholaisille elintärkeiden ryhmätyön taitojen kehittäminen: yhdessä tekeminen vaatii hyvää yhteispeliä ja kaikkien kerhon jäsenten huomioon ottamista.

Ryhmätyön niksejä kehitettiin sekä käytännössä että teoriassa.

Vietettiin kolme päivää tiiviisti yhdessä aamusta yöhön. Teoriapuolella kuunneltiin pohjatiedoksi kansanopiston opettajan luento yhteistyön pelisäännöistä. Luennolla kuultiin, että muiden kuunteleminen, rohkaiseminen ja tunteiden näyttäminen auttavat ryhmän yhteishengen luomisessa.

Ryhmätöissä ratkottiin ongelmia yhdessä. Pohdittiin, mitä pitää muistaa ottaa huomioon, kun suunnitellaan kerhon yhteistä matkaa.

Suunniteltiin kerhon oma esite uusien jäsenten houkuttelemiseksi. Mietittiin myös, miten kerhon uudet jäsenet otetaan kerhossa vastaan. Yksi kuurosokeiden työryhmä suunnitteli yhteisen illanvieron kerholaisille, tulkeille ja aluesihteereille tarjoiluineen ja ohjelmineen.

Koulutuspäivien järjestelyistä vastasivat Raimo Korpela ja Elisa Mikola. -LE

Riitta-Liisa Ojala Hämeenlinnasta ja Tampereen aluesihteeri Marjatta Puromäki päiväkävelyllä. Riitta-Liisa toivoi, että kerhoihin saataisiin uusia ihmisiä. Heiltä voisi saada uusia ideoita toimintaan.

Tule mukaan Naisten Kymppille

Naisten Kymppi on helsinkiläisille varma merkki kesän tulosta. Keväinen juoksutapahtuma järjestetään sunnuntaina 26. toukokuuta Helsingissä, olympiastadionin ympäristössä. Monet yritykset ja yhteisöt ilmoittautuvat mukaan koko porukalla.

Juhlavuoden kunniaksi myös Suomen Kuurosokeat ry. on päättänyt koota oman Naisten Kymppi -ryhmänsä. Mukaan voivat tulla kuurosokeiden lisäksi myös yhdistyksen työntekijät, ystävät ja tukihenkilöt.

Osallistumismaksu on 140 markkaa, mikäli mukaan ilmoittaudutaan maaliskuun loppuun mennessä. Sen jälkeen ilmoittautuminen maksaa 200 markkaa. **Yhteyshenkilö on Helsingin aluesihteeri Ritva Sandelin, puh. (90) 739 870.**

Naisten Kymppi on kuntoilutapahtuma, johon liittyy iloista liikuntaa, yhdessäoloa, hauskanpitoa ja mukavaa ohjelmaa. Kymmenen kilometrin matkan voi taittaa juosten tai kävellen, kukin voimiansa mukaan. Matkan varrella on mukavia pysähdyspaikkoja janoisille ja väsyneille. Matkan jälkeen osanottajille on tarjolla monenlaista kehon ja mielen virkistystä.

Pirkko Virtanen: Viitottu puhe – rikasta suomenkieltä

Valtaosa kuurosokeista on suomenkielisiä. Viitottu puhe on luonnollinen valinta. Tulkin käyttäjän näkökulmasta on aihetta ottaa kantaa siihen, mitä tarkoittaa viitotun puheen tulkkaus. Haluamme säilyttää äidinkielemme vaikka kuulomme ja näkömme ovatkin vajaita ja menetelmät sen vastaanottamiseen muuttuvat.

Viitottu puhe on suomenkieltä, johon lisätään viittomamerkit. Puhuttu toistetaan siinä muodossa kuin se on puhuttukin. Sanat ja sanojen järjestys pysyvät samana, ainoastaan merkit lisätään.

Puhe on osa ihmisen persoonallisuutta. Jos puhujan käyttämää kieltä aletaan muotoilemaan uudestaan ja sisältö kerrotaan lyhyemmässä muodossa, "hävitetään" puhujan persoonallisuus.

Kuulija pääsee "jyvälle" henkilöistä heidän puheidensa perusteella. Puhe paljastaa asenteita, tunnelatauksia ja niiden sävy- ja aste-eroja. Ne voivat olla hyvin merkityksellisiä – niiden perusteella teemme johtopäätöksiä puhujasta ja annamme palautetta toisten ajatuksen juoksuun.

Viitottu puhe on rikasta, kun kasvojen ilmeillä välitetään myös puhujan tunnelataukset. Puhekielinen kulttuuri – suomenkielinen kulttuuri – välittyy merkittävästi juuri puheen ja sanojen kautta.

Viitotun puheen käyttäjät arvostavat tulkin selkeää huuliota, jossa pää pysyy luonnollisessa asennossa, valaisten kasvot kokonaan. Tummas-ta huulipunasta on paljon apua huulion erottamisessa. Sanat erottuvat hyvin, jos merkit osataan viittoa täsmällisesti ja hallitusti pienellä alueella. Käsien tulisi aina pysyä leuan alapuolella – huulion pitäisi näkyä koko ajan.

Yläosan vaatteiden värillä – kasvojen ihon väri ja tukan väri muodostavat kehyksen, jossa viittominen tapahtuu – on suuri merkitys.

Vaaleatukkainen, jolla on vaalea iho, muuttuu mustassa värissä haamuksi, kasvojen ja huulten oma muoto ja väri haalistuvat. Joskus auttaa tukan sitominen taakse tai pannan käyttö kehystämään kasvot selkeäksi.

Pimeässä ja hämärässä musta väri "syö" henkilön ääriviivat, joka on raskas kokemus näönjäänteillä toimivalle. Pimeässä voisi käyttää vaaleaa vaatetta antamaan tulkille ääriviivat. Hämärässä kannattaa etsiä valoa kasvoille ja viittoa kädestä käteen, jos kuurosokea suostuu siihen.

Viitottu puhe ei ole välttämättä helppo tulkkauksen laji vaikka niin ehkä ajatellaan. Kuurosokea voi olla kiinnostunut ympäristössään olevien muiden ihmisten tekemisistä. Osataanko – uskalletaanko tulkata ympäristön puheita ja tapahtumia käyttämällä kuurosokean kehon omaa vastaanottojärjestelmää? Mikä tämä järjestelmä on ja mitä se tarkoittaa – se taas on toinen juttu.

Pääsiäisen merkitys

Pääsiäinen on kristillisistä juhlistamme vanhin. Pääsiäisen vietto on peräisin jo 100-luvulta. Vuonna 325 on päätetty, että pääsiäissunnuntai on kevätpäivän tasausta seuraavan täydenkuun jälkeinen sunnuntai. Tämän perusteella pääsiäissunnuntai sijoittuu 22.3. ja 26.4. väliseen aikaan.

Ortodokseille pääsiäinen on kirkkovuoden tärkein juhla. Television ansiosta ortodoksien pääsiäisenvietto on viime vuosina tullut tutuksi myös muille. Roomalaiskattolisissa maissa pääsiäisen vieton näkyvin osa on paavin pitämä messu Pietarinkirkon aukiolla Roomassa. Tapahtuma kokoaa paikalle tuhansittain myös muiden uskontojen kannattajia.

Palmusunnuntaista alkaa piinaviikko eli hiljainen viikko. Palmusunnuntaita vietetään viikkoa ennen pääsiäistä. Sen kirkollinen merkitys on Jeesuksen tulo Jerusalemiin viimeistä kertaa. Silloin kansa tervehti Jeesusta heiluttamalla palmunoksia. Tästä on lähtöisin meillä Suomessakin yleinen tapa kerätä pajunkissoja ja koivun oksia pääsiäispöydän koristeeksi.

Palmusunnuntain lisäksi myös muilla hiljaisen viikon päivillä esiintyy omia nimityksiä. Eri puolilla

Suomea tunnetaan esimerkiksi malkamaanantai, tikkutiistai ja tuhakeskiviikko ja lankalauantai.

Kiirastorstai ja pitkäperjantai ovat pitkän paaston ajan ja hiljaisen viikon huipentuma. Ortodokseilla pitkäperjantai on ankarin paastopäivä. Entisajalla pitkäperjantaihin on liittynyt paljon erilaisia kieltoja. Esimerkiksi tulen sytyttäminen uuniin oli kielletty. Tästä johtui, että pitkäperjantain ateriaan on kuullut vain kylmiä ruokia, kuten silakkaa, kuivaa leipää ja mämmiä. Hiljainen viikko päättyy Kristuksen ylösnousemukseenjuhlaan, pääsiäiseen.

Vaikka pääsiäisen alkuperäinen merkitys on hartaan uskonnollinen, liittyy pääsiäiseen viettoon myös iloisia sävyjä. Keltaiset narsissit ja vihreä rairuoho kuvaavat pääsiäisen tunnusvärejä. Ne viestittävät meille elämän jatkumisesta ja luonnon uusiutumisesta.

Lähde: Uusi ajantieto, WSOY

Kaksi kokemusta kaihileikkauksesta

"Kaihileikkausta ei kannata pelätä, Se on yhtä kivuton kuin par-turissa käynti." Näin vakuuttavat oululainen Pekka Juusola ja pirkkalalainen Marita Autio. Molemmat ovat olleet kaihileikkauksessa runsas puoli vuotta sitten.

– Kävin tavanomaisissa tutkimuk-sissa Oulun Yliopistollisessa kes-kussairaalassa. Samalla ajattelin pyytää lääkäriltä paksumpia lins-sejä, kertoo **Pekka Juusola**.

– Yllätyin melkoisesti, kun erikois-silmälääkäri Pekka Virtanen ehdotti minulle kaihileikkausta. Leikkaus tehtiisiin vasempaa "romusilmään", joka oli ollut lähes käyttämättömänä jo yli 20 vuotta.

– Kaihileikkaus kaikkine oheista-pahtumineen kestää nykyisin vain muutaman tunnin. Aamulla tulin OYKS:n silmäosastolle, vaihdoin sairaalan vaatteet päälleni, sain muutamia tippoja silmiini, hiukan odotusta ja pian olinkin jo itse leik-kaussalissa. Lopuksi pikkuruinen puudutuspiikki silmäkulman lihak-seen ja varsinainen leikkaus pääsi alkamaan, Pekka kertoo.

– Varsinainen toimenpide kestää vajaan puolituntia. Kipujen suhteen ei ole mitään syytä pelkoon. Itse tunsin vain pienoista kutinaa sil-mässäni leikkauksen aikana. Leik-

kauksen jälkeen minun piti odotella sairaalassa noin kaksi tuntia, kai-ken varalta. Vajaan viiden tunnin kuluttua olin jälleen kotona.

– Seuraavan aamuna silmää suo-jaava lappu poistettiin. Ensimmäi-nen havaintoni oli, että maailma oli jälleen saanut ihmeen kirkkaat värinsä takaisin. Vaikka tosiasias-sahan maailma oli ennallaan ja minä olin saanut värit takaisin sil-miini.

– Lukunäön ja värien palautuminen olivat ensimmäiset selvät paran-nukset, mitkä havaitsin leikkauksen jälkeen. Liikkumiseni suhteen leik-kaus ei tuonut parannusta, sillä leikatun silmän häikäisy on nyt suurempi kuin ennen, Pekka tote-aa.

Kaikki näytti niin puhtaalta

"Kun lappu otettiin pois, minä oi-kein säikähdin. Kaikki oli niin va-loisaa. Käytävät olivat valkoiset, erotin jopa nurkat. Sitten katsoin mieheni, Eeron kasvoja. Ne olivat niin heleät ja puhtaan näköiset." Näin hämmästeli Marita Autio kai-hileikkauksen jälkeen. Marita silmästä leikattiin kaihi viime kesänä Tampereen yliopistollisessa keskussairaalassa.

Leikkauksen jälkeen Marita pääsi kotiin yöksi.

Marita kertoi, että kotona hän vain istui ja ihmetteli, miten värit näyt-tävät niin erilaisilta ja ihanilta.

Kaihi tuli Maritalle pikkuhiljaa. "Katselin maailmaa kuin likaisen vesikalvon läpi", Marita kertoo. "Aluksi se tuntui pahalta, mutta vä-hitellen siihen tottui". Juuri tästä syystä monet siirtävät kaihileik-kaukseen menoa.

Leikkaus on auttanut eniten ulkona liikkumiseen. Marita kertoo, että aikaisemmin hän liikkui kaupungilla vain hyvän onnen varassa. Nyt hän pystyy liikkumaan turvallisesti yks-in. "Erotan kadun, kadun reunat, jopa maassa olevat pikkukivet. Omien koirieni silmätkin näyttävät kirkkailta ja kauniilta", Marita kertoo innostuneena.

Maritan kodissa on tehty valais-tusmuutoksia. Säädetävistä va-loista on tässä uudessa näkötilan-teessa ollut erittäin paljon hyötyä, Marita toteaa.

Millainen sairaus on kaihi?

Näkövammaisten Keskusliiton sil-mälääkäri Sirkka-Liisa Rudanko määrittelee kaihin siten, että se on tila, jossa silmän sisäinen linssi on menettänyt läpikuultavuuttaan. Syynä on yleensä aineenvaihdu-nan häiriintyminen eri syistä. Sa-mentunut linssi huonontaa näkö-tarkkuutta, aiheuttaa häikäisyä ja sumentaa värinäköä.

Kaihia pidetään yleisesti ikäänty-neiden ihmisten sairautena. Van-huudenkaihi onkin yleisin kaihi-tyyppi. Rudangon mukaan on ole-massa sekä yleissairauksiin että silmänsairauksiin liittyviä kaihityyp-pejä. Diabeettinen kaihi liittyy yleis-sairauksiin. Kaihia voi esiintyä myös jonkin lääkähoidon sivuvai-kutuksena, jolloin puhutaan toksisesta kaihista. Jälkikaihi voi esiintyä kaihileikkauksen jälkeen.

Kaihi voi pimentää näkökyvyn ko-konaan, ellei sitä hoideta. Yleensä kaihi kehittyy hitaasti, mutta vam-man aiheuttama kaihi voi syntyä yhtäkkiä tapaturman seurauksena.

Kaihin hoitona on leikkaus. Kaihi-leikkaus onnistuu lähes aina. Leikkausmenetelmät ovat paran-tuneet jatkuvasti ja leikkauks jälki on lähes huomaamaton. Joskus sil-mässä voi tuntua aristusta ja pientä nipistelyä leikkauksen jälkeen.

Milloin leikkaukseen?

– Kaihileikkaukseen on syytä men-nä, kun kaihi haittaa olennaisesti näkemistä. Kypsää kaihia ei kan-nata pitää silmässä, Rudanko muistuttaa. Leikkaustarpeen mää-rittelee silmälääkäri, jonka neuvoja kannattaa kuunnella. Silmä voi jopa vahingoittua, jos kaihi pääsee ke-hittymään ylikypsään vaiheeseen.–
RK

Leirit ja kurssit kutsuvat

Mitähän tekisin kesällä? Tämä kysymys on varmasti noussut jommon mieleen, vaikka elämmekin vielä kevättalvea.

Kesäohjelman suunnittelu kannattaa aloittaa hyvissä ajoin, sillä kesään ei todellakaan ole pitkä aika. Kuurosokeille on luvassa ensi kesänä mielenkiintoisia kursseja ja leirejä, joilla voi nauttia luonnosta, liikunnasta ja toisten seurasta. Samalla voi oppia uusia asioita ja harjoitella monia käytännön taitoja.

Arkipäivän taidot ja omatoimisuus 20.5.-25.5.

Ihmisillä on erilaisia taipumuksia; joillakin on kädentaitoja, toinen saa iloa liikunnasta, kolmas ehkä tietokonepeleistä, neljäs iloitsee siitä, että saa mahdollisuuden keittää aamukahvit. Jokaisella meistä on enemmän taitoja ja kykyjä, kuin mihin me itse uskomme. Emme vain aina uskalla tai meillä ei ole mahdollisuutta kokeilla taitojamme.

Kuulonäkövammaisten lasten kuntoutuskeskuksessa Jyväskylässä on hyviä kokemuksia lasten ja nuorten kuntoutusjaksoilta. Arkipäivän taidot ja omatoimisuus -kurssi

on rakennettu näiden kokemusten pohjalta. Kurssilla on tarkoitus elää kuurosokean kanssa arkipäivää aamupuuhista iltarientoihin.

Arkeen mahtuu myös elämyksiä, vaikkapa ratsastaen ja kesän tuloa haistellen. Liikunnallisissa asioissa asiantuntijana on Heikki Paatelainen Turusta. Kädentaidoissa ohjaa Kirsti Koponen Kouvola.

Kurssi on tarkoitettu myös omaisille ja avustajille tai vastaaville tukihenkilöille, jotka elävät mukana kuurosokean arkea.

Perhekurssi 30.6. - 6.7.1996

Perhekurssin teemana on ihmisen elämänkaari. Kurssilla käydään läpi ihmisen elämän eri vaiheita lapsuudesta vanhuuteen. Elämänkaariajattelu perustuu käsitykseen, että ihminen kehittyy koko elämänsä ajan. Kullakin ikävaiheella on oma kehitystehtävänsä. Aikuisuuden ja kypsytyden samoin kuin vanhuudenkin elämänvaiheissa syntyy uusia kykyjä ja voimia, jotka uudistavat ihmistä.

Myös perheillä on oma elämänkaarensa, jossa on eri vaiheita: parisuhteen syntyminen, lasten syntyminen, lasten koulunkäynti, lasten lähtö kodista, tyhjän pesän vaihe.

Kurssilla voit tavata muita perheitä, jotka ovat ehkä samassa kehitysvaiheessa. Yhdessä voitte keskustella lasten kasvattamiseen liittyvistä asioista ja oppia uutta.

Kurssin jatko-osa järjestetään lokakuussa.

Lapsille on järjestetty kurssilla omaa ohjelmaa. Leikin ja toiminnan lomassa opetetaan lapsille kommunikaatiotapoja. Isommat lapset voivat osallistua vanhempien ohjelmaan.

Kurssin vetäjät ovat Mikko Karinen ja Ritva Sandelin. Perhekurssista, kuten muistakin kursseista ja leireistä, ilmoitetaan tarkemmin uutislehdessä.

Lapin leiri 4.- 9.8.1996

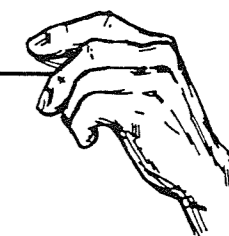
Lapin eksoottiset maisemat, kihelmöivät sääskiparvet, elokuun hämärät yöt - siinä eräs vaihtoehto kesäloman viettoon.

Lapin aluesihteri Jorma Säynäjängas ja Seija Troyano vievät sinut unohtumattomalle, jännittäväälle vaellukselle Saariselän avariin maisemiin.

Leirillä yövytään autiotuvissa ja teltoissa. Ruoka valmistetaan nuotiolla. Pääset maistelemaan myös tunturivaeltajan perinteisiä herkkuja: sieniä ja marjoja. Elokuussa Lapin hillasato on juuri parhaimmillaan.

Päivittäiset vaellusmatkat voivat olla pitkiä ja kysyvät hyvää kuntoa sekä kuurosokealta että tulkilta. Sinun kannattaa arvioida oma kuntosi, sillä rinka selässä kulkeminen vaatii paljon voimia ja kestävyyttä. -RK

Mielipiteeni

Pankin tiliote pisteillä

Minä olen alkanut tuntea, että en halua kenenkään auttavan minua pankkiasioissa. Haluan olla itsenäinen ja niin olen ajatellut, että haluan pankin tiliotteen itselleni kotiin pisteillä, koska itse olen täysin kuurosokea ja miehenikin on jo hyvin vaikea nähdä luku-tv:llä numeroita ja tekstiä.

Olen ajatellut, että te toisetkin olette ajatelleet samoin. Jos näin on ja kiinnostusta riittää, puhukaa aluesihteerimme kanssa tästä. Pisteiden harjoittelussa on paljon työtä, mutta uskon, että se kannattaa.

Toivon, että pankit ymmärtävät asian ja alkavat tehdä pankkiasioita pisteillä. Toivon, että sokeat asiakkaat vaikuttavat tässä asiassa pankkiin, että saisimme tämän ja meidän asiantuntijat puhuvat puolestamme.

Hilkka Hyötylä
(psta Kirsti Sievälä, tulkki)